

Előfizetési ár: helyben egész év 9 frt. félév 4 frt. 50 kr. évenként 2 frt. 25 kr. vidéken egész év 10 frt. félév 5 frt. évenként 2 frt. 50 kr. A közlemények és hirdetések bérmentesítendőek. Hirdetéseikért soronként 14 ujkr.

Megjelen minden vasárnap.

Megrendelhető minden cs. kir. postahivatalnál, a szerkesztőnél úttér 10. sz., Balogh K. tr. úrnál, Ország út 41. sz., és Osterlamm K. könyvkereskedésében, úttér a kioszk áttellenében.

ORVOSI HETILAP.

Honi s külföldi gyógyászat és kórbuvarlat közlönye.

Hetedik évfolyam.

Felelős szerkesztő és tulajdonos: **Markusovszky Lajos** tr. Főmunkatárs: **Balogh Kálmán** tr.

Tartalom: Nagy J. tr.: A hánytatókról. — Röck J. tr.: Törvényszéki orvosi vizsgálat egy bonyolodott mérgezési esetben. — Láng G.: Közlemények Batizfalvi S. gyógyintézetéből. I. — Könyvismertetés. Histoire naturelle de la syphilis par P. Diday. — Lapszemle: Winogradoff a cukros húgyútról. — Apróbb szemelvények.

Tárca: A magyar orvosi könyvkiadó társulat ügyében. III. — Marikovszky Gy. a csizi ásványvízről. — Vegyesek. — Pályázat. — Szerkesztői levelezés.

A HÁNYTATÓKRÓL.

Nagy József tr., Nyitra megye tisztii főorvosától.

(Vége)

Már régóta rendületlenül fennáll az orvosi gyakorlatban a hányborkónek a tüdőlob elleni használata. A tüdőlob gyógy módja napjainkban oly változatos, s mondhatni szeszélyes, hogy a bírálgatásba ereszkedni időelőtti törekvés volna; idővel győzni fog a jobb; addig pedig a betegeknek kitartás ajánlható. A hányborkóvelő gyógykezelés ellen azonban némi, véleményem szerint eléggé fontos, ellenvetések tehetők. Nem lehet ezen kór természetes lefolyására, valamint annak kimenetelére is közönyös a hányborkónek több napig folytatott adagolása azon káros befolyásánál fogva, melyet a gyomor takhártyájára gyakorol, melyben, mint Skoda szinte megjegyzi, fekélyes kirágódásokat hozhat elő; azonkívül azon káros nagy hasfolyásoknak is, melyek adagolása alatt, még pedig sokszor nagyobb mérvben beállanak, nincs-e a kórtermény utólagos elgümösödésre lényeges befolyása? Továbbá a hányborkóvelő kezelés mindig kellemetlen, néha veszélyes is lehet. Minek afflicto afflictionem, a nagy lázhoz, fájdalomhoz, légzési nehézséghez, még émelygéseket, hányási ingert, ájulási állapotokat csatolni, főleg ha tény, miszerint a tüdőlobot napjainkban egyszerűbb és kellemetesebb gyógykezeléssel is lehet szerencsés kimenetelhez vezetni. Sokszor nagy a zavar azon tünetcsoportra nézve, melyet ezen gyógyszer hatása és a kór jelei összetesen előideznek. Ime felhozok gyakorlatomból egy esetet. Nehány év előtt a közel faluból lóhalálban jöttek értem, hol egy 45 éves asszony tüdőlobban szenvedett. A rendelő orvos meglepetve beszélé el, hogy a beteg két órával ezelőtt rosszábbul lön, rögtön hideg lázrohamtól meglepetett, a test hőmérséke megcsökkent, alkai és ujjhegyei megkékültek, elnémult, légzése nehezebbé és hörgővé vált, érütése kicsiny, összehúzódott, lennelfogva tanácsomat kéri az iránt. Nem voltam ekkor a helyen, vitali ismétlendő az érvágás. Megvizsgálván a beteget, oda nyilatkoztam, hogy a beteg, kinek 6 óboányi lő-

zetben $\frac{1}{2}$ szemer hányborkó volt rendelve, véleményem szerint ájulásig fokozódott émelygéstől van ellepve, s alig hogy ezt mondtam, a beteg nagyobb erőszakkal hányni kezd előbb nyákot orvossággal, később véres nyákot, végre tiszta vért; de ezenkívül még az erőszakos hányás alatt meglazult az érvágási kötés és a visszérből is kezdett vér ömledezni. Mily sok bajt okozott itt tán csak egy tízed szemere a hányborkónek?

Elismert, üdvös hatású a hánytatók használata a hártás gégelobban. Lehet, hogy ügyetlenségem is oka, de én őszintén bevallom azon véleményemet, hogy a sok értelmezése, megkülönböztetéseknek és a kór gyakoriságának daczára nekem a hártás gégelob kórisméje meg mindig igen kétes körjelekre alapított-nak látszik, minek már azon megkülönböztetések währer, falscher, nervöser Croup csakugyan meg annyi bizonyítékai. A miveltebb osztályokban nincs szülő ki ezen veszélyes kórnak elhíresztelt előjeleit nem ismerne: láz, rekedt hang, mely rekedt köhögés a gyermeknél a szülőket azonnal rémülésbe ejti, mit tegyen a morális nyomás és a bizonytalan kórisme közt habozó orvos — ab it in sententiam. Nem vonhatom kétségbe ezen legveszélyesebb kór ellen használatba levő erőlyes gyógykezelés üdvös sikerét; s mit sem helyezek azon külső és az élő emberi testen kívül történő vegytani eredményekből magyarázott gyógymódra, mely a szénsavas hamanyt hathatós szerként ajánlja; de ezen kórt illetőleg sem hallgatom el tapasztalásomból vett nézetemet:

1-or. Hogy a hártás gégelob jóval ritkábban fordul elő, mint a gyógykezelés gyakorisága után ítélve következtetni lehet.

2-or. Hogy a hártás gége-, légcső- és a hörgőlob — laryngitis, tracheitis, bronchitis membranacea — közti különbség felesleges; mert egyedül csak ezen életművek egyikére vagy másikára szorítkozó hártás lob nem fordul elő, s minden esetben mindhárom életmű többé-kevésbé van attól meglepve.

3-or. Hogy az igaz és a croup közti különbség csak zavart okozó; sokkal czélsezerűbb az úgynevezett

ál-croupot valódi nevével — hurutos gégelob — illetni, annál inkább, mert végtére is a sok bizonytalan inga-tag megkülönböztetések azon záradékkal fejeztetnek be, hogy az igazi croupban a hullánál a légzési utakban összefüggő kiizzadmányok találhatók, az ál-croupban nem. Valóban szomorú pathognomonikus körjel, mely csak post fata ad kellő felvilágosítást a kétségben.

4-er Kellő figyelembe veendő, hogy a bonczani eredmények által kétségen kívül van állítva, miszerint a croup halálos kimenetelére a hárttyák képződése nincs lényeges befolyással és igen ritkák az esetek, ha csak a croup diphteritikus toroklobbal tovaterjedés útján nem képződött, hogy a gégeüregei alhárttyák által betömődve, elzárva találhatók; mely kórbonczani leletet a gyógykezelésben irányadóul kellene felhasználni és a lobellenes, a hánytató gyógymódot nem folytatni, a kórnak azon szakában, midőn az erő-kimerülés már nagy fokú, s a kór tartamából, a lobos körjelek csökkentéből, a kiköpött és kihányt kóros vérárvadék minőségéből következtetni lehet, hogy a rostonyadús nyák lerakódása és kiizzadása a légzési utakban szünőben van, vagy megszűnt. Tapasztalatim szerint a gyászos kimenetelű croupesetekben, melyek, mint tudjuk, néha 8—10 napig is eltartanak, legtöbb esetben a hozzácsatlakozó kórok, tüdő-, vagy hörglob a halál közvetlen okai, s ezek ellen is a croupban igen keveset vagyunk képesek tenni, de nem kevés esetben a halál okát szükségképpen beálló utóbaj képezi, s ez a nagy erő-kimerülésből és a gátolt vérelenyítésből keletkező, rángás-görcsökkel, a gégerésnek görcsös összehuzódásával nyilatkozó sajátos általános ideges állapot. A szegény szerencsétlen kis szenvedők tekintete ekkor nevezetesen megváltozik: arczkifejezésük felingerlett ideges aggályt árul el, a sűrű nyák kiköpése, kihányása, folyása és a nagy mérvben megnehezült szó-lási tehetség tökéletesen megszűn, a száj- és torok-üreg inkább száraz, a hörgő, nedves légzés szárazzá, az éles sziszegővé válik, s nagyrészt ezen nyomatot ölti fel magára a mély rekedt köhögés is, a kékes bőrszín, a légzési nehézség, az összeesés, az erő-kimerülés végső fokát éri, mozdulataik, akaratnyilatkozataik mód felett sebesek, nyugtalanok és öntudatlan, háborodott lelki állapotot nyilvánítók, az arc és végtagok izmaiban a rángás-görcsök észlelhetők, a gégehezi kapkodás folytonos, az érítés sebes és kicsiny, a test hőmérséke nevezetesen megcsökken; mely állapot néha egy vagy két napig is tart a halál bekövetkezése előtt. És még ezen állapotban is gyakran javában fennáll a híres hánytatók használata. Ki dönthetné el, hogy annak előidézésében mennyiben vett részt a gégelob és mennyiben a dárdany vagy réz? tudva, hogy mily „larga manu” rendeltetnek ezek ily veszélyes órákban. Ezen kétségbeesett állapotban én a pézsmától, langyos, fűszeres vagy borfürdőtől mindig könnyebbülést, jó hatást tapasztaltam, két esetben pedig fényes sikert, s megvallom, hogy bánatteljes érzelemmel távoztam több szerencsétlen kis szenvedő ágyától, titkosan vádolva lelkiismeretemet, miért nem nyultam előbb a gyógykezeléshez.

Törvényszéki orvosi vizsgálat egy bonyolodott mérgezési esetben.

Közli Röck János tr., Veszprémmegye főorvosa.

Előzmények.

Alsó G... ben, özvegy P... Ignácznő 2 éves leánykája Janka, 1862. április 9-én reggeli 4 órakor, gyanús körjelek közt hirtelen halállal kimult. A vizsgálatra kiküldött orvosok a leányka halálát megelőző körülményekre nézve annyiban lettek értesülve, miszerint halála előtt való nap délután, azt egy darab palacsinta megevése után közvetlen, erős és folytonos hányáskezelés lepte meg, míg végre, 16 óráig tartó szenvedés után görcsös rángatózások közt lelkét kiadta. Tekintetbe véve a leánykának azelőtti, állítólag ép és egészséges mivoltát, a palacsinta megevése után közvetlen megbetegedését, s miután a felbonczolt hullában, névszerint az agyban és légzőszervekben tetemes vértorlódás, a gyomorban pedig és bélcsatornában lobos és üszögös tünetek nyilvánultak, a vizsgáló orvosok valószínűnek állították, hogy a palacsintába valami ártalmas anyag lehetett keverve, mely azon erős hányáskezelést okozhatta, valamint hogy ugyanazon ártalmas anyagnak szervi behatása idézhette elő a hullában tapasztalt tüneteket is. Minekutánna tehát méltán gyanú támadhatott, hogy P... Janka valószínűleg mérge által halt meg, a hullából a gyomor a nyombél egy részével kivételt. Az alkalommal azonban csak a gyomortartalom $\frac{2}{3}$ része vétetett vegyszeri vizsgálat alá, minden eredmény nélkül; a többi részek későbbi pontosabb vizsgálatra tartattak fel.

Ezen mérgezési gyanúhoz még e következő adatok is járultak. Ugyanis P... Imre, kinek házában P... Janka meghalt, ezen eset előtt néhány nappal, valami fehér porral bőven behintett darab kenyeret, mutatott be P...-án egy orvosnál megvizsgálás végett, azon állítással, hogy azt háza udvarában találta; szinte ezen P... Imre, a fentemlített vizsgálat alkalmával, ismét szinte fehér porral behintett darab zsemlyét mutatott elő, szinte az udvaron lelt volna, azon megjegyzéssel, hogy azt hihetőleg valami rozslékű emberek ebeinek megételese végett dobhatták udvarába. Mind a kenyér mind a zsemlyének egy része vegyszerileg megvizsgálatván, a rájuk tapadt fehér por, minden kétségen kívül mirenyessavnak ismertetett fel.

Ugyanez a járásbeli hatóság egyszersmind figyelmeztetve lőn, miszerint P... Imrének család tagjai és ismerősei közt egyidő óta több halálos eset, majd ugyanazon gyanús körülmények közt történt, minek következtében négy, ekép kimult egyénnek hulláját a sírból felvettette, felbontatta, s minden egyes hullából a gyomor és nyombél kellő végeiken lekötve kivétettek, s célszerűen elzárt edényekben a veszprémmegyei büntető törvényszéknek a már fentebb megemlített bűnlelkekkel együtt átszolgáltattak.

Azon körülmények, melyek a fentidézett négy gyanús halálos esetre vonatkozólag a bírói vizsgálatok útján tudomásunkra jutottak, a következők.

B... Julia, 31 éves, betegségének kezdete nem tudatik, állítólag 1861. Szt. Mihály nap táján lett rosszul; csak annyit tudtak a tanúk mondani, hogy szüntelen hányt, görcsös has- és gyomorfájásokról panaszkodott, s hol hasmenése volt, hol székrekedése; orvos nem hivatott; csak halálát megelőző nap hívtak borbélyt, ki a betegséget cholérának lenni állította, s minthogy széke éppen rekedt volt, bécsi hashajtó vizet rendelt: ezen szert P... Imre hozta P...-ról, minek bevételére a beteg ismét sűrűn hányt, székel, mire más nap hajnalban, azaz október 19-én görcsös vonaglások közt kimult.

P... Ignácz, 28 éves, tudomás szerint beteg nem volt; mondják, miszerint ha néha sógorát P... Imrét meglátogatta, ez többször pálinkával kínálta meg, mitől mindannyiszor hányt és hasragást kapott. 1861. december 30-án P... Ignácz P... Imrével és E... Gáborral P...-ra utazott, ott teendőiket végezván, egy pár helyen ettek és ittak, végre egy kávéházba tértek be fekete kávéra, mit, mint mondják, Imre, ki előre ment a kávéházba, számukra megrendelt, s